

Musik, musikande och helheten som föregår delarna

En gammal och ofta accepterad definition av *musik*, formulerad av Eduard Hanslick lyder *tönend bewegte formen, klingande former i rörelse*. Christopher Small menar att denna inte är giltig med hänvisning till att det knappast finns något att benämna *musik*. Istället är det verbformen *att musika* som är intressant. På engelska är verb- och substantivformerna homonyma, de låter och stavas likadant. För att göra verbformen tydlig behövs infinitivmärket *to*, alltså *to music*. I presens particip blir det *musicking, musikande*. Det svenska språket är i detta avseende tydligare: *musik* är ett inarbetat substantiv och *att musika* är en tydlig verbform. De båda orden delar upp sig i produkt och aktivitet på ett helt naturligt sätt. De båda begreppen får, åtminstone i denna betraktelse, leva sida vid sida som ett substantiv-verb-par. Man skulle med viss rimlighet kunna påstå att *musik är resultatet av någons musikande*. Att bara utan vidare påstå detta vore dock lättsinnigt, eftersom Smalls musickingbegrepp innefattar så mycket mer än bara producerandet av ljud som är värda att benämnas musik. Tanken är dock intressant, därför att vi inte längre behöver vara strandade i det faktum att begreppet musik knappast kan definieras. Vi behöver bara definiera musikandet. Det är förvisso grannliga, men så länge man inte strandat finns det väl något hopp. Denna betraktelse tar inte för sig att definiera begreppet *musika* heller.

En filosofisk utgångspunkt för denna tankelek är att **helheten föregår alltid delarna**. Den bygger på att en del behöver en helhet att vara en del av, eljest är det ingen del utan en helhet i sig. Även om helheten kräver delarna i exempelvis en konstruktion, behöver den inte delarna när den utgör en idé, inte förrän den ska förklaras. Även en konstruktion, en bil eller ett hus uppträder alltid först som idé. Nedan ska prövas om denna utgångspunkt kan leda uppfattningen om musickingbegreppet i någon riktning.

Hypotesen är här att musikandet är en helhet i vilken musiken är en av delarna. För att pröva detta ställs frågan: *vad föregår det andra, musiken eller musikandet?*

Å ena sidan: Musiken föder musikande. Att höra musik innebär också att tralla med, eller att, mer eller mindre vidlyftigt röra sig under inflytande av musiken. Innebär det att musiken föregår musikandet? Å andra sidan: Sammanhanget har betydelse. Den som köper konsertbiljetter i förväg och går på konsert börjar i någon mening sitt musikande redan före konserten.

Den som tar fram sin fiol för att öva har sammanhanget klart redan före övningspasset. Den som framträder på konsert, likaså. Så även tonsättaren. Även om hela verket tar tid att komponera, så föregås varje ton av en idé. Vill man skriva en symfoni så är formen symfoni den helhet som föregår de enskilda delarna som utgör symfonins innehåll. Den som oprovoceerat börjar nynna en melodi är rimligen påverkad av den sinnesstämning han eller hon befinner sig i, d.v.s. ett sammanhang som föregår vad nynnandet utmynnar i.

Finns det överhuvudtaget musik utan ett föregående sammanhang? Det förutsätter också att musik kan existera utan människan, d.v.s. att musiken inte behöver ha något att berätta för någon. Med denna ”tillåtelse” faller också alla kvalitetsnormer och smakbegrepp, eftersom dessa är typiskt betingade av människan. Utan ”människo-avgränsningen” måste musik dessutom vara något som ljuder rent fysiskt, eftersom den inte kan vara något som bara låter inne i hjärnan hos någon som tänker sig musik. Men om den inte behöver höras av någon människa och samtidigt måste låta, så blir den dels fullständigt meningslös, dels ointressant som fenomen. Även om man – med någon långsökt filosofisk abrovinkel – kan tänka sig sådan musik som studieobjekt för en musikvetare, så är den likafullt ointressant eftersom den inte kan bedömas utifrån kvalitet eller smak.

Således föregår musikandet musiken, aktiviteten föregår produkten. Frågan stannar inte i en ”hönan-eller-ägget-problematik”; begreppet *musik* är en härledning av begreppet *musika*, och hypotesen verkar giltig. Därmed finns det hopp om att kunna komma vidare i den omöjliga frågan om vad musik egentligen är för något.